

1172ին, դարձեալ Վերդպուրկի եպսն. Թէոտորիք՝ որ ընդհանրապէս իր նկարագրութիւններուն մէջ աւելի ստուգապատում է, ցոյց կու տայ մեզ պալատը, «Սիոնի լերան վրայ Ս. Կուսի եկեղեցոյն առջև, քաղաքին պարսպին կողմը, հոն կը գտնուի, կ'ըսէ, Փրկչին ի պատիւ կառուցուած մատուռ մը, և ուր կար նաև մեծագոյն մասը այն սինին՝ որուն կապուեցաւ Տէրը: Անկէ դէպի արևելք, հրապարակին աջ կողմը, յիսուն աստիճաններէ կարելի է վար իջնել Հաւախօսի եկեղեցին ուր կը պահուին Պետրոսի կրած շղթային երկու օղակները: Յետոյ սեղանին ձախ կողմը, գրեթէ վաթսուն աստիճաններէն կարելի է իջնել խիստ մթին ստորերկրեայ այր մը, որուն մէկ անկիւնը քաշուեցաւ Պետրոս իր ուրացումէն յետոյ փախչելով: Հոն նստած ներկայացուած է Պետրոսը նկարի մը մէջ, զլուխը ծռելով իր ձեռքերուն մէջ, և կ'արտասուէ իր բարի վարդապետին չարչարանաց և իր ուրացման համար: Աղախին մը կը կենայ անոր առջևը սպառնական, իր ոտից տակ աքաղաղ մը՝ որ կը խօսի: Այս եկեղեցին Հայոց ձեռքը կը գտնուի:

1180ին, յոյն վանական Յովհաննէս Փոկաս ևս կը խօսի Հաւախօսի եկեղեցիի մասին և կը յիշէ ապաշխարող Պետրոսի պատկերը:

Citez de Jherusalem յիշատակարանին հեղինակը՝ որ 1187էն առաջ Երուսաղէմ կը բնակէր, կը զատէ երկու սրբավայրերը, ինչպէս իր նախորդները, և հին ֆրանսերէնով մը կը գրէ.

«Ս. Կուսին վախճանած եկեղեցիին առջև կը գտնուի մատուռ մը՝ ուր մեր Տէրը դատուեցաւ, ձեծուեցաւ և չարչարուեցաւ. փշով պսակուեցաւ, այտեղն էր Կայիափայի տունը»: Ուրիշ տեղ մը խօսելով Դաւթի դուռնէն Սելովամ տանող ճանապարհին վրայ, կը գրէ, «Այս ճանապարհին վրայ, դէպի աջ, գրան մօտ կար վանք մը որ կը կոչուէր Ս. Պետրոս Հաւախօսի: Այս վանքին մէջ կար խորունկ փոս մը, հոն էր որ կ'ըսեն թէ Ս. Պետրոս պահուրտեցաւ երբ Յիսուս Քրիստոսը ուրացաւ»: Զանց կ'ընենք նորագոյն ուղեգիրներու յիշատակութիւնները որոնք մէջբերուած են P. Urbain Coppensի Le Palais de Caïphe et le Nouveau Jardin Saint-Pierre աշխատութեան մէջ, որմէ քաղած ենք մեր վերև յիշած ծանօթագրութիւնները: